

Bodor Béla
Régi magyar regénytükör II.

<http://mek.oszk.hu/06700/06798/#>

TARTALOM, FÜLSZÖVEG

Tartalom

Fülszöveg

A regény előzményei és rokonai

Az emlékirat bomlása

II. Rákóczi Ferenc: Vallomások. Második könyv (részlet)

II. Rákóczi Ferenc: Emlékiratok (részlet)

Bethlen Kata Önéletírása (részletek)

Hermányi Dienes József emlékirata (részletek)

A levél szerepváltozása

Mikes Kelemen: Törökországi levelek, 54.

Kazinczy Ferenc levele Aranka Györgynek

Sándor István: Egy külföldön utazó magyarnak jó barátjához küldetett levelei.

XIX levél (részlet)

A verses elbeszélés

Gvadányi József: Egy falusi nótáriusnak budai utazása

Gvadányi József: Rontó Pál

Péteri Takáts József: Ágnes története

Verseghy Ferenc: Rikóti Mátyás

A magyar regény forrásai

Az átalakuló rövid történet

Bárótzsi Sándor: Erköltsi mesék (1775)

Faludi Ferenc: Téli Éjszakák (1776)

Néhány regényfordítás az elsők közül

Haller László: Telemakus bujdosásának története (1755)

Mészáros Ignác: Kartigám (1772)

Zalányi Péter: Belisarius (1773)

Kónyi János: Várta Multság (1774)

Bárótzsi Sándor: Kassándra (1774)

Györfi József: Klimius Miklós (1783)
Bartzaflvi Szabó Dávid: Szigvárt klastromi története (1787)
Szatsvay Sándor: Az - Izé - Purgátoriumba-való utazása (1786)
Ungi Pál: Báró Trenk Fridrik históriája (1788)
Kazinczy Ferenc: Bácsmegyeynek őszve-szedett Levelei (1789)
Sándor István: Jelki Andrásnak egy született Magyarnak Történetei (1791)

Két fontos regénykellék

A párbeszéd

Dugonics András: Toldi Miklós (1790 k.)

Az epizód előképe: az anekdota

Andrád Sámuel: Elmés és mulatságos rövid anekdoták I-II. (1789-90)
Kónyi János: A mindenkor nevető Demokritus (1782)
Hermányi-Dienes József: Nagy Enyedi Demokritus (1759-63)

Az első eredeti magyar regények és regénytörödékek

Bessenyei György: Galant levelek (1771-78)
Dugonics András: Etelka (1788)
Dugonics András: Az Arany Pereczek (1790)
Szentjóni Szabó László: Első Mária magyar királynak élete (1792)
(Pálóczi) Horváth Ádám: Fel fedezett titok (1792)
Csokonai Vitéz Mihály: A Tsókok (1794)
Kármán József: A fej-veszteség (1794)
Kármán József: Fanni hagyományai (1794)
Dugonics András egyéb művei (1794-1808)
Kisfaludy Sándor: Két szerető szívnek története (1800 után)
Vitkovics Mihály: A költő regénye (1801 után)
Bessenyei György: Tariménes utazása (1804)

Fülszöveg

Bodor Béla munkája a magyar szépirodalom történetében a nagyepikai prózai elbeszélés első periódusát, a "románok" korszakát tekinti át. Az első rész három fejezete az átalakuló emlékiratról és levélről, valamint a verses elbeszéléstől - a regény nyelvi és műfaji

előzményeiről, rokonairól - szól. A második rész a magyar regény forrásait tárgyalja. Báróti Sándor Marmontel-adaptációja és Faludi Ferenc "dekameronja", a Téli Éjszakák elemzésében elsősorban azt mutatja be, hogy az átalakuló rövid történetben hogyan jelennek meg a későbbi regények fontosabb attribútumai és szerkesztési eljárásai. Ezután a kor legizgalmasabb regényfordításait, illetve átdolgozásait ismerteti a könyv. Ezeket az irodalomtörténet általában az eredeti műveknek kijáró figyelemmel tárgyalja, az eredetitől való eltéréseiket és egyes esetekben a fordító tollából származó betoldásokat tekintve nem is alaptalanul. Olyan (az olvasói emlékezetben elsősorban cím szerint megmaradt) művekről van szó, mint a Telemakus, a Belizárius, a Kartigám, a Szigvárt, a Bácsmegyey és egyebek az 1755-1791 időszakból. Ezután a szerző két fontos regénykellék, a párbeszéd és az epizód előképe: az anekdota szerepét vizsgálja a kor irodalmiságában.

Az első eredeti magyar regények és regénytöredékek című rész egy-egy önálló fejezetben tárgyalja a periódus (1778-1804) valamennyi, ebbe a műfajba tartozó kísérletét. Ezek: Bessenyei György: Galant levelek; Dugonics András: Etelka; Dugonics András: Az Arany Pereczek; Szentjóbi Szabó László: I. Mária király; (Pálóczi) Horváth Ádám: Fel fedezett titok; Csokonai Vitéz Mihály: A Tsókok; Kármán József: A fej-veszteség; Kármán József: Fanni hagyományai; Dugonics András egyéb munkái (Etelka Karjelben; Jólánka; A Szerecsenek; Cserei); Kisfaludy Sándor: Két szerető szívnek története; Vitkovics Mihály: A költő regénye; Bessenyei György: Tariménes utazásai. A Függelék további huszonhét, a maga idejében népszerű munkát, elsősorban fordítást ismertet röviden, csak a könyvészeti adatokra és rövid tartalmi összefoglalásra szorítkozva.

A könyv két, szorosan összetartozó kötetből áll: az első kötetben a művekről szóló értekezések állnak, a második kötetben (körülbelül azonos terjedelemben) a művek keresztmetszete, tartalmi összefoglalója és néhány jellegzetes szemelvénye.

A Régi magyar regénytükör legfontosabb újdonsága az, hogy magukat a műveket tekinti a legfontosabbaknak az irodalmi folyamatban, nem a szellemi irányzatokat, társadalmi csoportokat vagy befogadói közösségeket. Ez pedig különösen alkalmassá teszi arra, hogy a korszakkal foglalkozó diákok, egyetemi hallgatók tanulmányaik során segédkönyvként is használhassák. Ezen felül a szerző arra is törekedett, hogy a könyv olvasmányának is tanulságos és szórakoztató legyen.

A könyv előzménye a szerző előadássorozata, melyet a Bartók Rádió rögzített és sugárzott 1993 júniusa és 1994 májusa között, 15 részben, Elfeledett irodalom? sorozatcím alatt.